

EDINOST

Glasiilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 66 gld., za polu leta 33 gld., za četrt leta 16 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 25 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 35 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Vai dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Združenje Trsta, Istre in Goriškega.

(Konec.)

Iz tega, kar smo rekli, izvira torej, da vsi Italijani Iredentariji in tudi konservativci si bodo stvar jako resnopremislili, predno se zanj odločno izreko; oni dodro vedo, da so, ako se ustanovi skupna deželna administracija in skupni deželni zbor, v nevarnosti, da zgube sedanjo avtonomijo in to velja posebno gledé Trsta, ki je skoraj majhna država v državi. — Vladi sami, katera pa, kakor vidimo, tukaj v rumeni hiši ne zastopa enakih načel, kakor na Českem in drugod, moralo bi biti prav, da se ideja združenja širi in obistini, ker drugače tako in tako ne bode mogla odstraniti ognjišča, na katerem se neprestano kuri iredentizem, ne bo mogla tako lahko odpraviti tržaškega magistrata ravnanja nasproti načelu enakopravnosti, ne bo mogla iz Trsta zopet napraviti »la fedelissima«. Čuditi se je torej, da se i vlada po robu postavlja ideji združenja; ali v tem obziru nam je uže predobro znano, da v rumeni hiši v Trstu niso skoz in skoz takega prepričanja, kakor na Dunaju. Ali pustimo to in preiskujmo, kake razmere bi postale mej Slovani in Italijani na Primorskem, ako bi se združile vse tri primorske dežele v eno samo. — Pred vsem moramo omeniti, da bi se moral za nov deželni zbor ustanoviti nov volilni red, kateri bi se moral gledé volitve in števila poslancev ujemati z volilnimi redi drugih dežel. Na noben način ne bi moglo veljati, da bi vse tri dežele poslale v skupni zbor toliko poslancev, kolikor jih imajo zdaj

v zasebnih treh dež. zborih, ker ako bi ostalo pri sedanjem številu, imel bi skupni zbor 107 poslancev. Ako pa premislimo, da ima Kranjska na okoli 480.000 prebivalcev le 37 poslancev, tedaj bi jih morale imeti po isti proporciji vse tri primorske dežele, ki štejejo okoli 610.000 prebivalcev, k večjemu le 48. — Po primeri prebivalstva bi prišlo torej na Trst le 10 poslancev, na Istro 21 in na Goriško 17. — V Istri je 6 glavarstev, v katerih bi volile kmetске občine najmanj 10 poslancev, v primeri z drugimi deželami bi morala Istra voliti 4 poslance velikega posestva, mesta in trgi 6 poslancev in kupčijska zbornica 1 poslanca. Goriška bi morala voliti v tej primeri v kmet. občinah 8 poslancev, v velikem posestvu 3, v mestih in trgih 4 in v trg. zbornici 2. — Trst bi moral voliti v okolici 2 poslance, v IV. volilnem mestnem razredu 2, v III. razredu 2, v II. razredu 2, v prvem razredu (namesto veleposestva) 2 in trgovska zbornica 2. Primerjajmo zdaj te na principu volilnega reda skoraj vseh avstrijskih deželnih zborov slovene številke po narodnosti, izizkujemo namreč, koliko je mogoče, da pride poslancev slovanske in koliko italijanske narodnosti v skupni deželni zbor. — Mogoče in skoraj gotovo je, da proderejo v Istri pri vseh volitvah v kmečkih občinah sami Slovani, torej bi bilo uže 10 slovanskih poslancev, a po denasnjih skujnjah je skoraj gotovo, da tudi v mestih in trgih proderejo trije slovanski poslanci, ali recimo le 2, bilo bi torej v Istri mogoče, da imajo Slovani 12, Italijani pa le 9 poslancev, na Goriškem bi imeli Slovenci uprav 6 poslancev v malem posestvu, enega v ve-

likem posestvu, enega pa v mestih in trgih, torej skupaj 8 poslancev; razmerje bi tam ostalo blizo tako, kakoršno je zdaj. V Trstu bi imeli Slovenci v okolici 2 poslance, ali tudi v IV. razredu se da polagoma prodreti z dvema slovanskima prav gotovo pa z dvema vladnima kandidatom, posebno pa zato, ker se po razširjenju mesta potegne še prav mnogo okoličanskih volilcev v 4. mestni razred, in v tretjem razredu, v katerem imajo večino uradniki, mej katerimi imajo zopet večino Slovani, tudi bi se moglo prodreti z vladnimi, po kompromisu tudi z enim slovanskim kandidatom. Ali dajmo tudi tretji razred Italijanom; pri vsem tem pa je skoraj gotovo, da bi tržaški Slovani, ako so delalni in napredujejo, kakor so dosedaj, skoraj gotovo imeli v skupnem zboru do 4 poslance. — V Istri torej 12, na Goriškem 8, v Trstu 4, to bi bilo skupaj 24, ali polovica vseh poslancev. — To razmerje pa bi moglo postati tudi potem, ako vlada Slovencev čisto nič ne podpira; ako pa bi vlada vendar enkrat spoznala, da ne gre drugače v interesu Avstrije, nego da mora z vso močjo podpirati slovanski živelj v pomorskih deželah, kar bi bilo skoraj bolj umestno in potrebno, nego kodar koli drugod, ker je tukaj največja sila ne le iz slovanskega, temuč še bolj iz čisto avstrijskega stališča, ako bi torej tudi vlada pritiskala na volitve in Slované podpisala na razne načine, dala bi se v takem skupnem zboru sčasoma doseči celó slovanska, ali vsaj taka večina katera bi pristojala na prava in na pravične zahteve Slovanov, v primorskih deželah živečih. Skupni deželni zbor, ako bi le Itali-

jani hoteli v renici nanj pristati, morda bi le goriškim Slovincem popolnoma ne ugajal, ali niti oni ne bi imeli toliko razloga protiviti se mu, ako bi volilna postava za Primorski dež. zbor bila osnovana na istej podlagi, kakoršna velja za druge avstrijske dež. zборе, katera podlaga ne bi se smela po nikakem prezirati, in ako bi se sploh volilna pravica na Primorskem tako raztegnola, kakor se je uže raztegnola za volitve v drž. zbor in v nekatere deželne zборе; — potem bi istrskim in Tržaškim Slovincem bil tak skupni zbor prava rešitev, oni bi ga gotovo z veseljem pozdravljali; ker v dež. zborih v Poreču in Trstu se čutijo strašno osamljene in jim bo za vedno prav težko tako osamljenim dognati svoje pravice. Oni naravno čutijo, da bi v večji skupnosti dosti boljše mogli braniti svoje pravice in poprej dognati narodno enakopravnost, in taka stvar je vredna celó kake majhne žrtve od ene strani. Še večja korist pa bi nastala iz združenja na ekonomično stran; manj poslancev in manj deželnih uprav bi gotovo tudi manj stalo; vse deželne agende in opravila bi se za dosti skrhila in boljše bi se moglo skrbeti tudi za gmotno blagost vseh treh primorskih dežel.

Ali uprav oni, kateri so to misel uže večkrat sprožili, posebno pa Tržaški Iredentariji, kakor smo uže rekli, ne bodo se nikoli mogli sprijazniti z idejo združenja, in je njih dotično ropotanje le pesek v oči.

Mi pa smo to stvar le zato nekoliko bolj obširno obravnavali, da dokažemo, da se Slovani čisto nič ne bojimo tega ropotanja, in da bi bili mi prvi, kateri bi pristali na združenje, ako se zvrši na podlagi faktičnih

PODLISTEK.

HUBELJ-REČICA.

(Konec.)

Dragega čitatelja utegne zanimati še druga bolj zgodovinska belješka, koja se je tukaj blizu ob Hubelj — rečici uže davno zgodilo.

Leta 394 je mrgolela vsa *vipavska* dolina samih vojščakov dveh sovražnikov: Teodozija Velikega, carja vshodne ali carigradske države in Evgenija, rimskega vstajnika. Prvi je prišel z svojo vojsko čez Hrušico, Podkraj in Podvelb (Col), ter se pomikal čez *budanjške* bregove v dolino. Drugi pa je zgrnul svojo vojsko po Planinskih renih ter se spuščal doli k reki Vipavi, Evgenijeve vojske pa je bilo mnogo več nego Teodozijeve. Dne 6. septembra uže omenjenega leta se zgrabit oba sovražnika mej Hubljem in reko Vipavo. Srdit boj je bil to, kakoršnih nam je zgodovina le malo ohranila. Ta dan je obležalo Teodozijevoj vojščakov 10.000 mrtvih na bojišču. Veliko pa jih je palo tudi od Evgenijeve strani. Teodozij je začel omagovati in se umikati. Zvečer pa zbeži ves vpehan nazaj v Podvelb in Podkraj. Evgenij pa od veselja pijan zaukaže svoje vojščake prav dobro pogostiti. Poiskali so Planinske in druge hrame, točili iz polnih sodov žlahtno kapjico ter jo srkali, kolikor se je komu zljubilo. Pijani so kričali in razsajali vso noč. Teodozij, ves otožen

molil je k Mamki božjej za pomoč. V sanjah pa vidi veselo prikazen, ki ga v veri močno potrdi in potolaži, da ni še premagan, nego da on še le zmaga. Drugi dan, t. j. 7. septembra z novega treščita sovražnika skupaj. Evgenijevo vojščaki pa niso bili več tako čili, kakor prejšnji dan, poleg tega pa nastane strašna burja, — prah in pesek noseč sovražniku v oči. Vstajniki, nevajeni takega meteža, silno se prestrašijo ter urno umikajo. Naposled nastane mej njimi splošna zmešnjava. Teodozij »felistejce« popolnoma zmaga in pobije, če tudi jih je bilo kot lista in trave. Evgenij, nič hudega sluteč, pride osobno pred Teodozija tam v sredi *vipavske* ravni ter mu govori: »Kakor si pred vladal, tako vladaj še naprej!« Teodozij pa ukaže svojim vojakom, pred njim klečečega in milosti prosečega Evgenija umrtiti. Od istega časa je prevzel Teodozij zopet oblast vsega rimskega cesarstva.

Iz pobožne hvaležnosti zaradi slavne zmage ukaže Teodozij na onem mestu, kder se je vojna končala, pozidati kapelico Mamki božjej v čast. Iz te prvotne kapelice je rastle vedno večja cerkev, — in ta je prav ono veliko belo svetišče z visokim stolpom tam v »Logu« na sredi *vipavske* doline. Vsako leto se zbere tukaj velika množica našega ljudstva, osobito pa v dan 8. septembra. Vsak pravi Slovenec, prišedši ovi dan v Log, naj molči »očenašek« k Mamki božjej, da bi tudi naš narod svoje domače in tuje sovražnike tako slavno premagal, kakor je Teodozij 7. septembra l. 394 pobil »felistejce« na tem kraji ložkem. Skupno pa zapojmo:

Mamka božja ljubezniva!
Stokrat, stokrat dobrotljiva:
Narod naš nam Ti ohrani!
Ljudstvo svoje zlobe brani!

No, no! pa krenimo po belej cesti iz »Loga« nazaj k Hubelj — rečici.
Dasi je ta v marsičem znamenita, pomenljiva je posebno še zaradi tega, ker loči v vipavske doline Kranjsko od Goriškega; tedaj je rečica mejašica. Posledne službe pa bi se kaj rada znebila. In čemu je tudi ta mala vodena meja mej jednim narodom v deželi? V tem oziru je bil Hubelj bolj imeniten v starih rimskih časih, ker je ločil vzhodno državo od zapadne. Zato je tudi bila bitka l. 394 blizu tu ob Hublju. »Čase krvave sperala si...«

Dan denasnji tacin in enacih suhin in mokrih deželnih mej slovanski narod ne potrebuje več. Slovenska domovina naj bo »cela jedina!« To združenje slovanskih dežel v jedno celoto, je nujno potrebno ne le za slovanski narod, nego tudi za vso državo. Cela skupna domovina, — cel narod v jednem mejnem okviru, izvestno je to močna trdnjava na skrajnej meji proti zvonanju sovražniku. S tem zjednotenjem pa si država tudi vsako leto prištedi več milijonov goldinarjev. Več administrativnih uradnih bi se zliło tu i tam v jedno samo. Kde pa bi se dalo kaj prištediti, to je gotovo ozbiljna zadača vsakega modrega državljanca, — še osobito v tenasnjih denarnih stiskah.

»Slovenija« naj se začne vrstoma kos za kosom takoj zjedinevati! Najprville Kranjsko z Goriškim, potem tako dalje... »Kakor pa zbira svoje ribice in v

sebi zrcali avetle nebeške zvezdice v čistem viru ta naša romantična Hubelj — rečica, isto tako naj zbere tedaj i naš narod slovanski svoje ribice (ljudi), v lepo čisto jedinstvo, nad kjo naj nam blišče božje zvezdice zlatega upanja: da se tudi naša draga domovina skoraj splete v celotni »venec«. Bog, pomozí nam do tega!

Se bolj živo pa se bode obrtnost in trgovina na omenjeni rečici v prihodnje razcvetala, kadar se zgradi tramway, ali celo železnica do Ajdovščine. Takrat ne bo stal noben prostorček ob Hubelji prazen, — zidala se bodo nova poslopja v različno porabo: mlini, tovarnice, in Bog ve še kaj. Takrat nastopijo zlati časi, in novcev bo le po vseh žepih!

Rimljani so dobro znali, da je tukaj ob rečici lepa krajevna lega, zato so napravili vojaško postajo. In res, kde je v *vipavske* dolini bolj romantične strani nego ona od Šturije na vzhodu gori po zelenem gaju do izvira Hubelj — rečice? Sprehod po senčnatem gaju, v pomladi in po letu, človeka ne tako res pomladi ter prijetno okrepča. Tukaj se vse bolj prosto diha, nego drugod. Ako pa ima kdo še kakšno ranico na srcu, gori gre bližej k sv. Antonu v samotno cerkev ne daleko od Hubeljskega izvira, in tu se božjemu svetcu lepo ponižno priporoči; izvestno pohaja tak pobožen četalec zopet zdrav in vesel k svojim domov.

No dragi rojačel pa še »enmal« poslušaj!

Kadar se bode vozil po vipavske dolini tramway, ali celo železni hlapec z velikimi »vagoni«, še bolj bode naš Hu-

razmer na Primorskem in na podlagi konstitucionalnega prava, kakor velja za vso Avstrijo, čeprav to pravo nam Slovanom še vedno krajša pravico zastopstva.

Preložena slavnost goriškega podpornega društva.

Zopet in zopet treba nam je govoriti o tej slavnosti, ki terej vsak dan dobiva več ne le socijalno-društveni, temuč obče slovenski pomen.

Denes pa imamo pred seboj 2 izjavi; eno uredništva »Soče«, drugo gosp. poslanca dr. Josipa viteza Tonklija. Uredništvo »Soče« ostaja v članku »Naše stališče« pri tem, da poslanci niso pravstirili, da niso vlade interpelirali vsaj v tem zmislu, zakaj se ni ona ustavljala hujškanju proti mirnim Slovincem, katero hujškanje je krivo, da niso mogli Slovinci izvršivati od vlade dovoljene slavnosti, zakaj je vlada sploh dopuščala tako hujškanje proti drugi narodnosti v deželi in to po časnikih in po nekeje peticiji, ki se je po Gorici raznašala. V tem obziru se mora vsak zaveden Slovenec ujemati se »Sočo«.

Resnica je, da je dolžnost vlade, da jej celo postava to velevala, da brani vsako hujškanje ene narodnosti proti drugi. — Da bi bila vlada precej z ostro roko branila hujškanje »Corriere di Gorizia« in nekaterih goriških pobalnov v cilindru in fraku, gotovo ne bi bilo prišlo do take razdražbe med obema narodnostima na Goriškem, kakor je prišlo zdaj, ko je ponižani in razžaljeni Slovenec skoraj primoran, da išče zadoščanja in da celo misli vsaj na take represalije, katere so postavno dopuščene. — Vlada je morala poprej znati, da Slovinci po pravici pričakujejo od nje, da jih ne pusti javno slikati in popisovati kakor nevarne, ostudne ljudi, katerih nazočnost v velikem številu more goriške Italijane žaliti do črpa in tirati do obupnih činov.

Kedro dopuščala take izjave, priznava, da imajo oni prav, kateri trdijo, da Slovinci niso na Goriškem nobenega narodnega prava, da je goriška dežela v pravem zmislu italijanska in taka kakoršno hočejo imeti izdajalski iredentari. Zakaj bi bile potem še postavne o enakopravnosti, zakaj še paragraf kazenskega zakonika o ščuvanju narodnosti ene proti drugi? Ali »Soča« se zopet tlači s tem, da so poslanci bili pri goriškem okrajnem glavarstvu in da so in (posebno pa dr. Tonklij) storili vse potrebne in bodisi tudi najskrajnejše korake, da se bode mogla slavnost častno in dostojno izvršiti.

»Soča« potem sklepa tako le: »Razburjenost je velika in cpravičena, vendar, rojaki potrpite se sodbu, vsaj slovesnost se ima vršiti v kratkem, 5. oktobra, in takrat bomo videli, kakor upamo, vse naše moče delujoče za slavno in častno izvršitev ene slavnosti, ki je bila sedaj odložena. Veselimo se med tem splosne vzbujenosti, ki se je pokazala o tej priliki po vsem Goriškem. Glavna skrb naj nam bo, da to vzbujenost in zavednost krepimo in ohranimo.«

Gospod dr. vitez Tonklij pa se v svoji izjavi opravičuje največ s tem, da ni g. predsednik podpornega društva zadosti

belj pozornost tujega občinstva na — se ulekel; marsikojega bogatinca bo mikalo v prijetnem kraju napraviti si kakšno tovarnico, ali celo stalno se tu naseliti. In zakaj bi tudi ne! kaj bi imel tukaj v bližini vsega pri rokah, kakor v mestu. Le pogledimo!

Ajdovščina je najlepši trg na Goriškem. Tukaj je c. kr. sodnja, davkarija, notarija, žandarmerija, financerija, pošta, brzojavna postaja, loterija, dva zdravnik in lekarnica; krajna duhovska in učiteljska oblast; načelnikstvo županije s starimi župani; »Rokodelsko društvo« in društvo »Edinost«; potem pa mnogo štacunarjev, krčmarjev, dve mesnici, pekarija, kavarna ter še več tacega in enacega. K temu izobilju veliko pripomore tudi lepa bogata Šturija tikoma na vzhodni strani Hubelj — rečice. O, kako »fletno« je vse to!

Ta opisana bistra rečica, toll urno tekoča biserna hči, živa se v drugo veliko reko in poslednja še v večjo strogo; zadnjič zlije se skupno v globoko morje. Kadar pa motrim Hubelj — rečico gori »Zabrdom« pod strmo »Gorov«, nad kojoj odmeva čestokrat burjina jeka. — kako šumljaje mi govori na srce: »Tudi narod slovenski je majhen, a čvrst in zdrav, zlije se jednoč v večjo reko in poslednja v — tiho morje!«

»Todi, todi!
Moja »Gora«,
Bistro vodo blážno.
Zliva na me!
Čista zóra,
Mir, življenje slážno.«

J. V.—v.

previdne ravnal, da po njem poslancem za interpelacijo izročeni potrebni material ni ne zadosti pojasnoval, niti ne utrdil detičnih dogodkov in da na takej netrdnej podlagi sestavljena interpelacija bi bila poslancem bolj v zamseh, nego v čast. Temu sklepu se ni nikdo upiral, tudi ne predsednik podpornega društva, ki je bil kot poslanec tudi navzoč pri dotičnem posvetevanju. Gosp. dr. Tonklij potem pripoveduje, kaj je vse slišal iz ust okrajnega glavarja goriškega, kaka pretižna pisma so po mestu krožila, kako je policija zasačila še drugo stvarino, skatero so namerjavali goriški lahoni v nevarnost spravljati javno varnost. Konečno pa pravi omenjeni gospod v svoji izjavi, da je on precej grajal to, da se je odbor podpornega društva udal v omejitve uže dovoljenega programa, da za Slovence je mogel vsakdo jamčiti, da ne bodo kalili javnega mlru, zabraniti pa, da drugi ne bodo miru kalili, to je dolžnost političke oblasti in da bi bilo boljše, da bila politična oblastnija zabranila vso slavnost, nego pa da jo je odbor sam odločeval, ker potem bi bili imeli poslanci pravna sredstva proti prepovedi slavnosti in bi bili mogli postopati uspešno.

Omenil je g. dr. Tonklij tudi to, da su naša tržaška društva imela dovoljenje, da se korporativno smejo udeležiti goriške slavnosti, katero dovoljenje bi bila morala goriška politička oblast spoštovati.

Konečno priznava dr. Tonklij, da so bili razžaljeni vsi Slovinci, a ne le podporno društvo, po goriških lahonih, (dosledno torej tudi po tistih, ki so jim pomagali).

Po tej izjavi dr. Tonklija, bi bil torej tudi predsednik in odbor podpornega društva nekoliko kriv, da niso mogli poslanci vlade interpelovati v zadevi slavnosti, katera krivda pa po omenjenem članku »Soče« ni še prav jasna, ker »Soča« meni, da je bilo še vedno temelja zadosti za interpelacijo. — Komu hočemo zdaj verjeti? Kar trdi g. dr. Tonklij, da bi se bilo pustilo, naj vlada čini, kar hoče, ni prav tako brez veljave; težko je temu oporekati, posebno ker nemamo pred seboj nobene nasprotno izjave odbora; ali kar se tiče tega, da je tržaškim društvom tuk. namestništvo dovolilo korporativno udeležitev, tu je stvar drugačna. Tržaška društva so naznanila korporativno udeležitev pri tuk. policijskem vodstvu, to vodstvo pa je odgovorilo, da nema nič proti temu, ako ni nobene ovire od strani goriške polit. oblasti. Društva so na to prosila omenjeno vodstvo, naj se ono direktno obrne na goriško glavarstvo, katero je tudi odgovorilo, da nema nič proti temu, da pridejo tržaška društva korporativno z godbo in zastavami v Gorico in da se udeležijo slavnosti podpornega društva. Iz tega je razvidno, da je bila vsa stvar odvisna od goriškega glavarstva in da ne bi bilo tržaška društva v neugodnem slučaju varevalo nobeno dovoljenje namestništva, ampak dovoljenje prav ene oblasti, katera je dovolila goriško slavnost, in katera je izrekla, da more vse prepovedati tudi v zadnjem hipu, ako to vidi za potrebno.

Kaj nam ostaja pri takih okoliščinah? Najboljše je, da se poprimemo zagotovila, da se po drugem petu vse stori, da bode Slovincem zadoščanje s tem, da se slavnost 5. oktobra tako izvrši, kakor je bila napovedana v začetku. — Ne prenačimo se torej v sodbah, potrpimo še teh par mesecev, in ko se vsa stvar do konca razvije, stoprav potem nam bode mogoče izreči bolj jasno sodbu, kolikor to more časniki, ki istinito zastopa korist naroda, katemu je namenjen. Drugega nam za zdaj skoraj ne ostaja. Sicer pa je imela vsa stvar to dobro, da so imeli goriški Slovinci priliko, pokazati svojo politično zrelost, h čemur jim moremo le čestitati.

Ali bojimo se, da stvar ne poteče tako gladko, ker uže so se oglašili hudourniki. — Hudomušni tržaški dopisnik v »Neue freie Presse« se je uže oglašil v omenjenem listu, da je grof Taaffe dovolil vso slavnost, kakor je bila na programu i to za hrbtno političnih oblastnih Primorskih. Precej potem pa je prinesla blažena »Triesterca« vest, da se bode goriška slavnost vršila z največjo pompo, da bode narodna demonstracija, a da bode uže oblastnija za to skrbele, da bodo v bodoče take komedije, ako uže ne popolnoma prepovedane, pa vsaj v pravo mero omejene.

Torej so uže začeli ustavoverni ostanki v Trstu svoje Meistofelično delo; njih zavezniški iredenti ga bodo nadaljevali. Ti plačniki peresa igrajo od nekdanj ulogo dražiteljev. — Bog jim plati, kakor zaslužijo.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V moravskem deželnem zboru se je 25. t. m. nadaljevala razprava o tem, ali naj se potrdi volitev deželnega namestnika,

ali ne. Chlumecky je izjavil, da bi bilo uplivalo na verifikacijski osek, ako bi Fanderlik bilo pravem času predložil svoje pozvedenja, ker veleposestvo vodi le pravica in zakon. Govornik je zahteval od levice, naj tudi tako postopa ter nasvetoval, naj verifikacijski osek pretrese Fanderlikove podatke in potem poroči. Fanderlik je odgovoril, da izvešij poprej ni imel. Weeber pa je govoril zoper Fanderlika ter nasvetoval, naj se deželnega namestnika volitev ovrže. Vladni zastopnik je naglašal, da so v poročilu večine taka dolženja, da jih vlada ne more trpeti. Volitev deželnega namestnika je popolnoma veljavna, ker so veljavni vsi njemu dani glasovi. Nerednosti se pri volitvi niso godile. Nazadnje se je sprejel Chlumeckyjev predlog.

26. t. m. pa je sprejel deželni zbor predlogo verifikacijskega odseka, naj se spisi, zadevajoči volitev deželnega namestnika, izroče deželnemu odboru, da on preišče, ali in koliko so utrjeni ugovori zoper volitev.

Uže 27. t. m., tedaj predno se je rešilo prašanje o volitvi deželnega namestnika, bil je zaključen zbor po navadnem običaji, ker je izvršil svoja dela.

V Predavelskem so volitve v deželni zbor končane. Liberalci so pridobili en sedež, ti imajo zdaj 4 sedeže, konservativci pa 12.

V Zagrebu postopa vlada vsled znanih dogodb jako ostro z študenti, devet je bilo za vse čase iz vseučilišča izključenih. A s tem še ta stvar ni poravnana, vlada pripravlja še druge naredbe za vseučilišče.

Vnanje dežele.

Srbsko-bolgarski razpor se utegne k malu poravnati. Srbska vlada je 24. t. m. predložila zastopnikom Avstrijsko-ogerske, Nemčije in Rusije dotično spomenico.

Rusija je ukazala svojim v Bogariji službujočim častnikom in agentom, da se ne smejo mešati v bolgarske notranje politične zadeve.

V Carigradu so 26. t. m. napadli blagajnika ruskega poslanstva, ki je pri otomanskej banki potegol 1700 lir šterlin. Udaril ga je nekdo s palico po glavi, da se je nezavesten zgudil, vzel mu novce ter pobegol. Hudodelca še niso našli.

Turška vlada vnovič kategorično zahteva, da se morajo do 1. avgusta zapreti vsi tuji poštni uradi na turške zemlji ter preti, da jih z vojaško pomočjo sama zapre, ako se njeno zahtevanje v nemar pusti. V to pa zunanje vlade gotovo ne dovolé, ker imajo starodavno pravico do poštinih uradov v Turčiji ter ne morejo dopuščati, da bi se pošiljave njenih podanikov prepuščale samovolji turških uradov. Turčija se bo tedaj morala uže udati, ker se ne more po robu postaviti skoraj polovici Evrope.

Na Italijanskem iredentarski listi hudo napadajo Avstrijo zaradi slovesnosti, ki se je vršila v Pulji prigodom obletnice bitve pri Visu; oni trdijo, da Avstrija kliče Italijo na boj ter ščujejo ljudstvo; a če se v Italiji obhaja obletnica bitke pri Magenti, takrat pa je vse dovoljeno i če se prav pridiga vojna zoper Avstrijo; iredenta bi morala še enkrat prav dobro po hrbtnu dobiti, poprej njenega bahanja, napuha i ščuvanja ne bode konec.

Berolinska policija je mnogim Rusom, ki stanujejo v Berolinu, ukazala, da morajo Berolin zapustiti. Ta ukaz so dobili ljudje vseh stanov, celo taki, ki uže desetletja v Berolinu stanujejo in ki so se poročili z Nemkami. To ravnanje je zbudilo veliko razburjenost. Policija neče povedati, zakaj je to zaukazala, le privatno trdi, da tega niso krivi politični ali verski razlogi in da tudi Rusija tega ni zahtevala, ampak da to zahtevajo le krajne razmere.

Na Angleškem se ljudstvo jako krepko poteza za volilno pravico. Na meeting v Hyde-parku se je 21. t. m. zbralo okoli 150.000 ljudi nižjih stanov in vendar se mir in red nista kalila. Več sto raznih političnih, delavskih in drugih društev je bilo zastopanih in vsako društvo je imelo svoj prapor s primernim napisom, n. pr. »We demand the Vote« (Mi zahtevamo

volilno pravico). Največjo pozornost so obudili kmetski delavci iz Kenta in Sussex, katerih je bilo 5000 in vsak je imel plavo roseto in nosil hmelov drog. Napravljenih je bilo sedem odrov, s katerih so govorili za razširjenje volilne pravice in sklenoli uže zadnjič omenjeno resolucijo. — 26. t. m. pa je bil labor v Manchesteru, katerega se je vdeležilo 80.000 osob. Sprejela se je resolucija, v kateri se je izrekel protest zoper sklep zgornje zbornice o volitveni zadevi.

Francoski senat je 25. t. m. prestopil v podrobno obravnavo glede zakona o predružačbi državne ustave.

Zadnja konferenca o egiptovskih zadevah je bila 23. t. m. Gladstone je v parlamentu izjavil, da se je razpravljala jako važna zadeva in da se je seja na željo poslancev odložila, ker so se ti obrnoli da svojih vlad š prašanjem, kako jim je postopati.

Deželni zbor goriški

Deželni zbor je imel dne 19. julija svojo 9. in zadnjo sejo te seje.

Ko se prečita in podpiše zapisnik prejšnje seje, stavi poslanec dr. Rojic do predsedništva dež. odbora to le interpelacijo:

1. Kako je to, da dež. odbor, kateri se je nad tri leta pogajal z visoko vlado v namen, da bi se bolnišnica milosrdnih bratov v Gorici proglasila za občno javno bolnišnico in je slednjič dosegel, da je visoko c. kr. ministerstvo za notrajna opravila z razpisom od 3. jun. 1876, št. 18950 v to privolilo; pri vsem tem v svojem poročilu od dne 10. julija t. l. št. 3078 trdi, da omenjena bolnišnica ni javna, in da vsled tega ni dolžna imeti svojih pravil, kakoršna so zapovedana drugim javnim bolnišnicam?

2. Ali, in kako misli dež. odbor popraviti vse to, kar je v omenjenem svojem poročilu izvodil iz navedene svoje trditve.

3. Slednjič, ali ne namerjava dež. odbor v javnem interesu poskrbeti, da spolni bolnišnica milosrdnih bratov vse dolžnosti, katere mu polagajo obstoječe vladne naredbe kot občenemu javnemu zavodu?

Predsednik priznava v odgovoru na prvo prašanje, da se v resnici nahaja v odobrovanem poročilu zastran bolnišničnega prašanja pomota, ki jo je zapazil g. dr. Rojic, ker je vis. c. kr. ministerstvo za notranja opravila z razpisom 3. jan. 1876, št. 18950 zares proglasilo bolnišnico milosrdnih bratov v Gorici kot občno in javno zdravnico, omenja pa odgovarjaje na drugo prašanje, da je odbor v to pomoto gotovo nehoti zabredel in naj bi se s to izjavo smatrala za popravljeno; gledé tretjega prašanja pa opomni, če je imenovana bolnišnica javna in občna, da pa ni deželna, vled česar jo ima nadzorovati politička zdravstvena oblast, pa ne dež. odbor.

Dr. Rojic pravi, da jemlje na znanje odgovor nj. eksel. gospoda dež. glavarja, da pa zavrača na dež. odbor odgovornost za to, kar je v svojem poročilu izvodil iz priznane neresnične trditve.

Poslanec vitez Pajer prosi za besedo za stvarno popravo, ki se tiče njegove osebe.

Predsednik odvrne, da mu je ne more dovoliti, ker deželni upravnik ne dopušča nobene razprave o interpelacijah.

Na to naznani predsednik, da mu je podal poslanec dr. Rojic tak le predlog: Deželna računarija in blagajnica naj se preuravna in naj se v ta namen ustanove te le službe:

1. Deželno-računarski ravnatelj, kakor do zdaj v VIII. plačnej vrsti državnih uradnikov z letnino 1400 gl.
2. Njegov namestnik v IX. plačnej vrsti z letnimi 1100 gl.
3. Oficijal v X. plačnej vrsti kod blagajnik s kavicjo z letnimi 900 gl.
4. Računarski oficijal z letnimi 800 gl.
5. Računarski asistent v XI. plačnej vrsti z letnimi 600 gl.
6. Kalkulant, kakor do zdaj z letnimi 650 gl.
7. Praktikant z letnimi 350 gl.
8. Službenik za računljo in blagajnico z letnimi 450 gl.

Sešteva je dosedanje petletnice računaru 560 gl. in oficijalu s 160 gl., potem 10%, draginjske priklade, ker dobivajo uradniki skupaj 552 gl., znašale bi potrebščine za računarijo in blagajnico skupaj letnih 7531, torej v primeri z onimi, ki so proračunjene za leto 1884. v znesku 8253. gl., manj 722 gl.

Poslanec Rojic predlaga, naj se ta predlog kot nujen koj v razpravo vzame; toda ko bi se letos stvar še ne mogla končno dognati, naj bi se naročilo dež. odboru, da ima ta predlog pretehtati in v prihodnji seji poročati.

Po končanej razpravi se nujnost odhije in zato napove predsednik, da postavi ta predlog na dnevni red prihodnje seje.

I. Po prestopu na dnevni red poroča poslanec Gasser v imenu dež. odbora o stroških, ki jih je prizadelo razširjenje bolnišnice milosrčnih bratov v Gorici in predlaga, naj sklene zbor:

1. Potrdi se strošek 13.178 gl. za razširjenje poslopij bolnišnice z onimi 553 gl. 21 kr. vred, ki so se plačali inženirju Ersetiču kot tehničnemu voditelju dotičnih del, toraj vsega skupaj 13.736 gl. 21 kr.

2. Odobri se, kar je dež. odbor več potrošil nego 10.500 gl., kolikor je bilo v ta namen dovoljeno in dež. odbor je pooblaščen, da zaračuni presežek v znesku 3236 gl. 27 kr., mej stroške glavnega zaloga za uhože za to leto.

Oba predloga se sprejmeta brez ugovora.

II. Poslanec vitez Pajer poroča v imenu dež. odbora o preravnavi deželne gluho-nemice v Gorici in predlaga, naj sklene zbor:

1. V deželni gluho-nemici naj se uvede izključivo podučevanje besede z besedo, to je ustmena (ovalna) metoda.

2. Gojenci obojega spola se bodo skupaj podučevali v razredih, ločenih po narodnosti.

3. Deželni odbor se pooblašča v ta namen, da namesti začasno, ako bi čestite šolske sestre naše gospe zapustile zavod, namesto njih iz sedanjih pomočnic učiteljice dva učiteljici in dva učitelja z letno plačo 300 gl. za vsakega in vrh tega 50 gl. za učiteljico prefektinjo, — potem da z ozirom na razmere, ki nastanejo po novejši vredbi, začasno vse priskrbi, kar spozna za potrebno glede gospodarstva in oskrbnosti v zavodu, bodi da odbere osebe, katere bodo skrbele za hrano, bodi da primerno razdeli hišna opravila, da le ne potroši več, nego je v ta namen odločeno v gluho-nemici proračunu za l. 1885. in da se združi v gospodarskih opravilih z ravnateljstvom.

4. Viši, ponavljajni tečaj ima nehati in odpuste se sedanjim gojencem tega tečaja.

5. Deželni odboru je naročeno, da predloži dež. zboru v prihodnji sedaji načrt pravil, organizacije in hišnega reda, obsegajoč določbe, po katerih se ima zavod popolnoma preravnati, in da ob enem nadrobno sporoči o vseh o tej zadevi storjenih posvodbah in poskušnjah in o dotičnih uspehih.

Ko napove predsednik splošno razpravo — prosil poslanec pl. Dottori, naj seja nekoliko preneha.

Predsednik privoli.

Po minolej pol uri se nadaljuje zborovanje.

Poslanec vitez Tonkli predlaga, naj se ta predmet izroči posebnemu odseku 7 udov in razpravo z naročilom, da ima še v tej sedaji podati svoje poročilo.

Poročevalec vitez Pajer nasprotuje temu predlogu in priporoča, naj se danes glasuje o odhodnih predlogih.

Po končani razpravi se glasuje najprej o Tonklijevem predlogu, kateri ostane v manjšini.

Nato dene predsednik na glase zaporedoma I., II. in III. točko odhodnih predlogov, ki se sprejmejo z večino glasov.

Pri IV. točki predlaga poslanec pl. Dottori, naj se ne razpusti viši ponavljajni tečaj.

Pajer zagovarja odborov predlog.

Predsednik omeni, da se ne more glasovati o Dottorijevem negativnem predlogu, kateri bo sprejet, če pade odborov predlog in nasprotno.

Pri glasovanju obvelja IV. točka po odborovem predlogu.

V. točka se sprejme, kakor prejšnje z večino glasov.

Na vrsto pridejo poročila pravnega odseka.

III. Poročevalec Povše: Jemljejo se na znanje sklepi, ki jih je sprejel avstrijski agrarni kongres l. 1883. in se oddajajo deželni odboru z naročilom, da se ima prilično nanje ozirati.

IV. Poročevalec dr. Nikolaj Tonkli: Potrdi se ta le načrt postav:

Postava od veljavna za pokneženo grofijo Goriško in Gradiško zastran mosta čez Vipavo pri Renčah.

§. 1. Most čez Vipavo pri Renčah se propiše kod skladoven.

§. 2. Ta postava stoji v veljavo z dnem, katerega se razglasi.

Po predlogu poročevalca potrdi zbor to postavo tudi v zadnjem branji.

V. Isti poročevalec:

Prošnja županstva na Trnovem, da se potrdi razdelitev pašnika meju soseskama Trnovem in Voglarji, odstopi se deželni odboru kot v njegovo področje spadajoča, da jo postavno reši.

VI. Isti poročevalec:

Prošnja županstva na Trnovem, da se potrdi kupilo pašnika »Planina« za soseske Trnovo, Batkič, Volčici in Rijavel, odstopi se dež. odboru, da jo pregleda in postavno reši.

VII. Poročevalec dr. Juvandič:

Pritožba občanarjev iz Podbrda, Bače, Trtnika, Petrova brta, Porzna in Kuka zoper cestni odbor Tolminski, odstopi se dež. odboru, kateremu se naročuje, naj pozve, koliko so opravičene tožbe teh ob-

činarjev in naj potem to učini, kar se mu bo zdelo potrebno s priporočilom, naj preskrbi, da se z onimi 800 gl. podpore, ki se je dovolila letos za cesto Bačkej dolini, v prvi vrsti črta mej Hudajužno in Podbrdom vsaj toliko popravi, da bo mogoče po njej brez nevarnosti občevati.

VIII. Poročevalec pl. Dottori: Peticija Vinkota Lovrenčiča in Matije Lebana št. 2618 in 285 obsežajoči tožbe o tem, kako ravna jo z bolniki v bolnišnici milosrčnih bratov v Gorici, odstopite se dež. odboru, da ž njima dalje postopa v zmislu svojega poročila od dne 10. julija t. i. št. 3078.

IX. Isti poročevalec:

1. O peticiji Romanske občine št. 2663 v dosegu podpore za popravilo občinske ceste od Romansa do Frate, prestopi zbor na dnevni red. Deželni odbor naj naznani županstvu dotične razloge.

2. Naročuje se dež. odboru, naj priskrbi, česar treba, da bo dotični cestni odbor popravljal in vzdrževal cesto od Romansa do Frate.

X. Isti poročevalec:

1. Cestnemu odboru za Korminski okraj se dovoljuje 1937 gl. 30 kr. podpore, da poravnajo stroške za popravilo mejnarodnega mosta čez Idrijo pri Bračanu.

2. Deželni odbor naj izplača ta znesek iz zaloga proračunane za l. 1885. v predelku »podpore za skladovne ceste«.

XI. Isti poročevalec:

1. Cestnemu odboru Cervinjanskemu se dovoli 1500 gl. podpore.

2. Deželni odbor naj izplača ta znesek iz zaloga za podpore v korist skladovnih cest za l. 1885.

3. Naročuje se dalje dež. odboru, naj priporoči cestnemu odboru Cervinjanskemu, da bi skrbel tudi za vzdrževanje skladovne ceste od Belvedera do Lagune.

XII. Isti poročevalec:

O prošnji županstva Chiopris Viscone št. 2691 v dosegu podpore za novi kos ceste, kateri bi vezal sedanjo cesto mej Chioprisom in Visconom z novim mostom pri Medeji, prestopi zbor na dnevni red.

XIII. Isti poročevalec:

1. Cestnemu odboru za Korminski okraj se dovoli 1562 gl. za dodana dela na novem mostu čez Idrijo pri Medeji s pogojem, da izdela novi kos ceste od mosta do sedanje Chioprske ceste.

2. Deželni odbor naj izplača ta znesek iz zaloga, določenega za podpore v korist skladovnih cest za l. 1885.

XIV. Poročevalec dr. Juvandič:

O prošnjah v dosegu podpor za ceste:

1. Kanalskega županstva št. 2616.

2. Ojbskega županstva št. 2564.

3. Števerjanskega županstva št. 2760.

4. Gabrovskega županstva št. 2755.

5. In cestnega odbora sežanskega št. 9756, prestopi zbor na dnevni red.

XV. Poročevalec pl. Dottori:

Začasnemu kuratorju napredovalne šole za rokedelce v Gorici dovoli se 600 gl. podpore za l. 1885., katero naj dež. odbor izplača iz zaloga izvanrednih stroškov.

XVI. Poročevalec Juvandič:

1. Deželni odboru se naročuje, naj si prizadeva doseči mej cestnima odboroma goriškim in kanalskim in neposredne interesevanimi občinami tako poravnava, po kateri se odstranijo vse ovire, ki se do zdaj še ustavljajo izdelanju ceste od Gu-njač do Plave.

2. O prošnji cestnega odbora za goriško okolico, da bi se dovolila kaka podpora iz deželne zaloga za cesto skozi Gradec, prestopi zbor na dnevni red.

XVII. Isti poročevalec:

Na vlogo št. 2921 županstva nabrežinskega v novi predloži prošnjo za podporo 600 gl., da bi se moglo razširiti tamošnje šolsko poslopje, v katerem bi imela potem prostor tudi namerjavana risarska šola za kamnarje, prestopi zbor na dnevni red; polaga pa dež. odboru, naj naznani Nabrežinskemu županstvu, da je dež. zbor voljan odkazati mu naprošenih 600 gl. za razširjenje tamošnje šole, kakor hitro bo dokazano, da je nadaljni obstoj šole za kamnarje zagotovljen.

XVIII. Isti poročevalec:

Pravniku Ljudevitu Gulinu iz Tolmina dovoli zbor 80 gl. podpore iz zaloga za izvanredne stroške za l. 1885.

XIX. Poročevalec pl. Dottori:

Prošnja vdove Ane Volpi za podelitev podpore iz zaloga za bolne in ranjene vojake, izroči se dež. odboru, da jo reši držeč se dotičnih sklepov, sprejetih v lanskej in letošnji sedaji.

XX. Poročevalec Juvandič:

O prošnji občinskega županstva v Vojski na Krasu, da bi se podelilo kaj miloščne tamošnjim po toči zadetim kmetovalcem, prestopi zbor na dnevni red.

XXI. Prošnja začasno vpokojenega učitelja Matije Lebana za višo pokojnino se odstopi dež. odboru, da pozve menenje c. kr. dež. šolskega svetovalstva in potem eventualno dovoli zaproseno povikšanje pokojnine.

O zadnji točki dnevnega reda predlaga poslanec dr. Maurovič poročilo finančnega odseka o proračunu deželne zaloga za l. 1885. Preudarek tega zaloga je bil

na predlog poročevalca sprejet tudi v zadnjem branju.

Poslanec dr. Rojic umakne svoj predlog zastran vredbe dež. računarije in blagajnice.

Ker je končan dnevni red denašnje seje in ker so dognane razprave vseh predmetov, odločenih za letošnje sedajo, objavi predsednik, da je zborovanje zaključeno ter nazdravi presvetoletu cesarju F. J. I. Poslanec vsklikne trikrat Živio! Eviva!

DOPISI.

Iz goriške okolice, 27. julija. — »Soča« nas je 25. t. m. prav razveselila in nam pokazala, da je vsaj imenovana številka še vedno pod uredništvom spoštovanja vrednih dosedanjih sodelovavcev. Dopadala se nam je posebno izjava predsednika katoliške politične čitalnice v Čepovanu, ki v dopisu od dne 22. t. m. kaže pravo zrcalo našega mišljenja in nevolje radi odjenljivosti naših poslancev. Jednako nam ugajajo ostali dopisi kot pravi izraz ljudske razžaljenosti. Ljudstvo sploh na Goriškem, bodi si v ipavski in soški dolini, ali pa v naši okolici in na Brdih tirja, da zadobi zadostno po postavni peti. Da ima temu dovolj povoda in dovolj razlogov, dokazuje v izvrstnem, prvem uvodnem članku »Naše stališče« tudi uredništvo »Soče«, ki piše: »Ako se poslanci niso mogli spomniti na nobeno prošnjo, katero bi bilo imelo dejansko podlogo in za katero bi bili mogli in morali vlado interpelovati, naštejemo jim jih en par. Pravi bi se bilo dalo, ne da bi interpellanti smeli sede ali narod: ali je visokej vladi znano, da ko je slov. bralno in podporno društvo pripravljalo omenjeno slavnost, nastala je v Gorici velika agitacija proti njej? Ker niti Slovenci niti podporno društvo niso te agitacije provocirali, ali je visoka vlada, odkod izvira ves ta hrup in šunder? Ali je visoka vlada, v katerih štacurah in pisarnicah so se kovali naklepi proti omenjeni slovesnosti? Ali je število in imena tistih mož, ki so imeli vso agitacijo v rokah? Kaj je storila visoka vlada proti hujskačemu, ki so sejali v Gorici laži mej meščane, da bi jih razburili proti omenjeni slavnosti? Ali se ne zdi visokej vladi, da je mestno starešinstvo goriško prekoračilo svoj delokrog, ko je obravnavalo v javnej seji protest zoper ono slavnost? Kaj je storila visoka vlada v tem oziru? Kdo je umaknil omenjeni protest? s kako pravico je to storil? Kdo je vrnil oni protest in s kako pravico? Kaj je storila ali misli storiti visoka vlada v tej zadevi? itd. Naše mnenje je, da je bil narod res razžaljen, da poslanci bi se bili morali potegniti za njegovo čast in da za dostojno interpelacijo ni manjkalo dovoljne stvarne podloge«.

Tako uvodni članek. Na to drugi članek, pod naslovom »Izjava« in s podpisom »Dr. Josip Tonli«, ki hrani te stavke: »..... da po g. Povšetu izročeni papirji niso dotične zadeve, o kateri bi interpellovali, ni pojasnili, ni utrdili in da na tej podlagi sestavljena interpelacija bi bila poslancem bolj v zasmeh nego v čast«.

— Mi se ne spuščamo tu v navedeno razpravo, kajti »Edinost« nam je uže zagotovila, da boče o »opravičih« govoriti; dobro in primerno pa bi bilo, da nam sedaj vso zadevo še enkrat v vseh malenkostih in z dodanimi papirji opiše g. poslanec Povše, kojega večkrat imenuje vitez Tonklijeva »izjava«. Da se resnica prav spozna, treba je čuti dva zvonca. Za danes pa moramo reči, da nam »Naše stališče« bolj ugaja nego pa »Izjava«, ki nas konečno le nekako tolaži z obeti za prihodnost. Saj so tudi 8. t. m. poslanci zagotovili, da stavijo interpelacijo in vendar so jo, če tudi so imeli dovolj časa v stilizacijo in v poslušanje naroda našega, 14. t. m. brez hrupa in šuma pokopali. To kar se je potem privatno godilo pri c. k. dvornem svetovalcu, nam ni nikakor enako pomembno z namerjavano, a radi oportunitete izostalo interpelacijo v javnej seji deželne zbornice.

V okolici je le jeden glas, ki vedno in vedno povdarja: »Dolžnost vam je bila slovenski poslanci, da interpellirate v javnej seji deželne zbornice! Zakaj niste spolnili svoje svete dolžnosti? Kaj je bilo za kulisami? V čem obstoji oportuniteta ozirom na ovo prašanje?«

Zadnji teden smo se uže v dveh krajih privatno zbrali, da se posvetujemo za prve korake v pripravo za prihodnje volitev v državni zbor. Narod se zaveda in to nam je tolažilo; pa tudi lepo število dobrih in zdatnih prijateljev ima.

Iz vipavske doline, 21. julija. — Človek ob predzimskega časa odlaš

narodnem jeziku. Te dni pa, ko mene ni doma bilo, prinese gosp. c. kr. uradnik neke papirje, katere je sosedom izročil. Ko pa jaz pridem z dela domov, prinese mi sosed te papirje; pogledam jih in vidim, da so »taji« pisane in zato grem v Batuje gosp. župnika prosit, naj mi pojasni, in on mi stolmači, da eno je neki dekret, drugo pa prepis kupne pogodbe. Ker sem se z g. notarjem pogodil za slovensko pogodbo in jo pošteno plačal, zato bi mi on bil imel poslati slovensko pogodbo ali pa prepis, kaj si morem jaz z nemško pogodbo pomagati? Zato se tukaj javno pritožujem.

Ker imam uže pero v roki, naj mi bo dovoljeno povedati še to, da sem v dan 6. julija l. hotel iti v Gorico na slavnost blagoslovenja zastave podpornega društva, pa kakor strela iz jasnega neba je počil glas, da je slavnost odložena, brž za tem se je tudi zvedelo, da so to preložitve zakrivil navadni rogovileži, da bi nas osramotili. Ti ljudje mislijo, da slovenske studence zamaše, pa naj verjamejo, da ne pojde, kajti prepričan sem se jaz uže v otroških letih, ko sem pasel in mlina na vodi delal. Zaježil sem studenec, a še ni minolo 5 minut, pa je voda na drugih dveh mestih jez pretrgala ter se dalje ulila. Gotovo se boče enako godilo iredentarijem, ki naše čiste studence maše. Se sem mislil na mlina in studence, pa uže me je včipnol rak.

Nek renegat mi je pokazal v nekem Weltblattu neko novico, smijoč se: Glej, kake rake imate Slovenci! poprašal sem ga, kaj misli, a on mi s prstom pokaže neko ime in reče: Ta le je vaš rak; zdaj mi pride na misel, kako sem v mladih letih rake lovil, k vabi so hodili, tudi jo jemali, a ko sem jaz ponje posegnol, umaknoli so se v luknjo in z vabo nastili. Nekdaj, ko sem tako lovil rake, rekel mi je memo gredeč starček, ki je gobe bral: Ne veš-li, da rak je zvit, vščene, ali se pa umakne.

Temu dopisu prilagam pobotnico, da bodete vedeli, kako so se spokorili goriški trgovci, namreč iz neke drogerije v Raštelu so mi prvokrat poslali slovensko pobotnico.

Iz Materijske občine, 20. julija. — (Opasilo. Ples. Utonila je ne triletna deklica v Polžanah. Detomor v Hodičini). — Kakor vsako leto, tako tudi letos se pleše v Materiji. Letos pa ni bilo toliko miadine, kakor po navadi, ker je uže predvečer jelo deževati in silna burja rasajati, tako da je tudi precej škode napravila, največ na turščih. Še le o petih popoldne se je začelo vedriti, in postalo je nekoliko bolj živahno in narodno veselo. Dve narodni zastavi ste vihrali, ena v sredini plešišča, druga pa se je rahila le za spremljevanje pred godbo prišedših iz cerkve (od tabra) do plešišča. V najlepšem redu se je vršilo vse sukanje in vrtenje. Da pa ni bilo do konca vse mirno, to sta zakrivila dva fanta, ki sta se ustavljala žandarjem, ki so opominjali: Fantje, bodite trezni, pametni, veselite se, bodite veseli, kakor so drugi, ne delajte sitnosti nam i drugim; a ker je bilo vse zaman, morala sta iti v senco deset ur v zapor.

Naj še povem, da se ni slišalo grde laške kletvine, niti italijanskih pesen, le domače narodne pesni so se pele, tudi se ni slišalo italijanskega eviva, le živijo Slovenci, kar je vsicega narodnega i poštenega Slovenca iz srca veselilo. Pili smo prav okusno Kozlerjevo pivo pri g. J. Muhi.

Utonila je deklica v Polžanah 22. t. m. in to utegne napraviti sitnost soseski za to, ker sredi vasi ne bi smelo biti kala, (ali po domače luže), ako pa uže ni drugače, naj bi bil krog i krog ograjen na enem ali dveh krajih naj bi bila vrata, to bi zadostovalo.

Te dni je prišel na svitlo detomor, katero hudodelstvo je pretreslo vso sosesko. Nesrečna mati bo dajala odgovor pred posvetnim sodnikom, pa tudi pred Bogom.

Domače in razne vesti.

Slovenska čitalnica v Trstu. Zarad prehladnega vremena in ker je mnogo družin odšlo iz Trsta na zračenje, ustavišne so sobotne zabave za mesec avgust. Za september pa se pripravlja velika zabava s plesom. To nam javlja predsedništvo omenjenega društva.

Delalsko podporno društvo bode obhajalo dne 24. avgusta rojstni dan svojega pokrovitelja in obletnico blagoslovenja svoje zastave. — Zjutraj bo slovesna sv. maša, popoldne pa velika beseda s plesom na vrtu in v dvorani »Monte verde«.

Izlet po morju in Iredenta. V nedeljo so lastniki raznih parnikov kakor navadno ob nedeljah osnovali razne izlete po morju. — Dva taka parnika sta odšla v Izolo, eden v Piran in Salvatore, eden v Miramar, eden v Grado; vsi pa so imeli natlačeno polno izletovcev na krovu. Karakteristično pri teh izletih je to, da v

Istrska mesta radi zahajajo Iredenti, v Miramar in v Gralo pa Slovani, Nemci in drugi bolj zmerni elementi. — Tako na priliko je bilo v neželjo na krovu parnika »Vergerio« vse polno Slovanov in Nemcev in slišalo se je celo slovansko petje, katero so vsi izletorci brez nevolje poslušali. — Ali na enem onih parnikov, ki so jadrali proti Izoli, bilo je to vse drugače. Tam so nekateri lahoni uže na potu tja začeli ragovoliti z raznimi klici »Eviva la nostra patria, evviva l'Istria italiana, evviva la terra italiana itd.« V Izoli so se te demonstracije še ponavljale a potoma nazaj so postale nekaterim Slovanom uže neznane, in ko so bili Iredentarski klici le premočni, zakrivali so nekateri na krovu nazoči Slovani »Živio Avstrija, Živila slovanska Istrala — Na to vrenje, kakor v panju čehelje. Lahoni bi bili radi planili na drzovite Slovence, toda oboje parnika je je zadrževalo, ali jeden najbolj vroč mej njimi je začel kar besniti, niso ga mogli držati niti njegovi somišljeniki, in v svojih lhtih skočiti je hotel celo v morje in bi bil tudi to storil, da ga niso držali mornarji. — Iz tega se vidi, da bi bilo dobro, da bi se nekoliko bolj pazilo tudi na izlete čez morje, ker nekateri lahonski elementi res pri vsaki priliki in na vso moč ščuvajo Slovence.

Italijansko istrsko politično društvo bo imelo prihodno nedelo sejo, v kateri se bo razpravljala točka gledé ožje politične zveze s Trstom. Na sklep smo radovedni.

Tržaške novosti:

Velike realne mesne leto poročilo ima zanimivo razpravo o »prozodiji francoskeje« od r. prof. Maurizio Mussafia. To šolo je obiskovalo do konca leta 310 učencev, upisalo se jih je na bilo o pričetku 380, in sicer po veri 310 katoličanov, 56 izraelitov, 11 starovercev, 2 protestanti in eden brez veroizpovedanja; 310 je bilo Tržačanov, ostali pa iz raznih dežel; po narodnosti je bilo Italijanov 353. Zrelostni izpit je delalo 12 učencev, 3 so bili spoznani zreli in z odliko.

Freme smo imeli uže 10 dni do danes prav mraz, jako neugodno ljudem in zemlji. Mnogo bolnih je vsled tega v tem času nenavadno mrzlega vremena; gospoda se spreha popoldne v zgornjih suknjah. Danes se je pa sopet vremenilo.

Trčil je v nedeljo vsled močne turje in okornosti Ital. mornarjev italijanski parnik »Maria« v avstrijski vojni parnik »Andreas Hoffer«, zadnji je nekoliko poškodovan; a italijanski kapitan je precej plačal 250 ol. odškodnine.

Iz zavisti obiti napal je 27. letni pekovski pomočnik, zdaj brez dela, Jože J., iz Trbiža, v ulici Torrente (nekad se je reklo »na potoku«) Miho Mahorčiča ter ga z nožem hudo ranil; bil bi ga morebiti tudi umoril, da ni neki žitni trgovec prišlo na pomoč. Mahorčiča so odnesli v bolnico, napadalec pa je gnala straža v luknjo. Uzrok temu zločinu je bila gola zavist, kajti J. je bil pred nekoliko dni z dela odpuščen in na njegovo mesto sprejet pridnejši Mahorčič.

Nož. Na malem parniku »Istria« vračala se je z Izole v Trst domov v nedeljo večer vesela družba; med to je bil pa neki delavec posehno razgret in glava mu je bila polna njezne poezije, ni čuda tedaj, ako je z svojimi telesnimi očesi vse prezrl in videl le jedno samo Evino hčer blizu sebe. Srce mu vzkipi blage ljubavi in ves prevzet te nebeške čuti — poljublja jo, poljublja Evico. Toda angelj v podobi zidarja pahol je strani toliko predrznega ljubimca groze mu s kaj hujšim; na to pa se spremeni delavčeva poezija v prozo, dav grdo prozo, kajti potegne hipoma iz žepa nož in ga zasadi zidarju globoko v telo. Zdaj premišljuje prvi o svojem činu v luknji, drugemu pa z zdravijo težko rano v bolnici. — Prav ta večer je bil zaboden Ivan Lavrenčič, mizar v lojdovem arzenalu, v ulici Cavazzani od necega nepoznanega; Lavrenčič namreč je zagovarjal in branil gospodinjo necega sumljivega zavoda, ki je bila žaljena od onega nepoznanega. Lavrenčiča so nezvestnega odnesli v bolnico, nepoznani pa jo je popihal in niso ga še dobili.

Policijsko in Tatvine. Tri pare čizmice so odnesli v nedeljo večer zli neznanci vratarju hiše št. 6 v ulici Tintore. Odprli so si bili hiškosponarejenimi ključji. — Dalje je izmaknol v nedeljo dopoldne par čizmice vratarju hiše št. 5 v vodnji ulici (via delle Acque) Rihard Z., bankničar brez službe, z nekim družim tovarišem; ali straža ga je zasacila in v zapor odvedla. — V ponedeljek večer so vlomili neznan tatovi iz dvorišča v magazin za oglje v hiši št. 2 v ulici dell'Olmo in vzeli iz miznice gl. 10. — drobiža. — V Rocolji se je prav ta večer pripravljalo 5 zločinov udreti v neko hišo, kder bivate dve perici; prišla pa je v tem hipu straža in zgrabila dva, trije pa so jej ušli. — Žepni zmikavec je bil zasacen soboto popoldne v ulici Sv. Jurija ko je izmaknol žepu neke gospe mošniček z denarjem. Tudi v nedeljo jutraj so prijeli na žel-zniškej

postaji delavca Antona S. iz Rodika, ukral je bajte tri katranice.

Izpred sodišča. Ivan Sinigoj iz Trsta, 32 letni kmetovalec in 21 letna Katarina Guldi iz Volčjega grada sta bila obsojena. prvi na 6 mesecev težke ječe, druga pa na 2 mesece zapora, ker oba sta vkradla neke dekli. Franciški Rudež iz skrinje obleke vredno blizo 64 gl. Sinigoj je bil gospodar omenjene dekli. Lep gospodar to! 40 letni krojač Jožef Urbanis iz Trsta pa je dobil 1 leto težke ječe zaradi razljudnih besed razljudnih proti cesarju. — Ta mož, ki je znan pod imenom »Gobbo«, bil je uže večkrat kaznovan zaradi takih in enakih izgovorov.

vojaškega begunca Alojza P., iz Moravskega. 27 letnega, prišla je straža v petek v ulici Valdirivo. Bil je sodarski delavec.

V Begunje gorenjske odvedli so soboto večer straže štiri na več let obsojene ženske, da se tam pokoré.

Pevski zbor delalskega podpor-nega društva napravi v nedeljo, 3. avgusta ob 5 uri izlet v Rojan.

Milodar. Društvo gosp. »Rlečega križa« je podarilo junosrečencem po povodnji v Galiciji gl. 50.

Na Koroškem bodo volitve v deželni zbor 8. avgusta. »Mir« priporoča naj se volijo za deželne poslance ti le slovenski narodnjaki: I. Za Beljaški volilni okraj: dr. Franc baron Martinec, c. k. notar v Rožku, in Karl Kreiner, velikioposelnik v Oberdorku pri Trebnem. II. Za Celovški volilni okraj: Martin Štih (p. d. Šlemic), župan v Svetnej vasi, in Friderik Rupper, hišni in zemljišni posestnik ter obrtnik v Celovcu. III. Za Šmohorški volilni okraj: Janez Šnabl (p. d. Hrepec), posestnik v Zabomcu, in Tomaž Waldner, umetni mizar in posestnik v Vratnej vasi (Rattendorf). IV. Za Velikovški volilni okraj: Andrej Einspieler, upokojeni profesor v Celovcu, in Franc Muri, župan pri Jezern. Bog daj zmago!

Iz Gradca nam pišejo 28. t. m. Danes je bil na tukajšnjem vsučilišču drugi sin postojnskega g. okr. glavarja, g. Vladimir Gobočnik, konceptni praktikan v Trsti, za doktorja prava promoviran.

Osnova vojsstva, cesarskim in kraljevskim vojakom v pouk v prašanjih in odgovorih, je 36 strani obsežna knjižica, katero je kakor naslednico uže desetim drugim knjigam vojaškega zadržaja izdal naš rojak, g. stotnik Komel pl. Sočeban. Mi knjižico priporočamo vsem slovenskim vojakom. Velja 20 soldov in se dobiva pri pisatelju v Kromerizu na Moravskem, v Gorici pri Wokulatu, v Trstu pri Daseju.

Kolera. V Marzljji je od 21. t. m. umrlo za kolero: 65, 48, 33, 54, 26, 46. 47 ljudi na dan. 25. t. m. je doseglo število vseh umrlih številko 1000.

V Tulonu je umrlo 23. t. m. 29, 24. t. m. 20, 25. t. m. 26 ljudi za kolero. V tem mestu se število bolnikov uže nanjša. V mestu Arles jih je umrlo od 21. do 26. t. m. 41. Tudi v mestih Nimes, Valence, Voiron, Brignolles, Vins, Narbonne, Velaux in Dragouinon so nekateri za to boleznijo umrli.

Tržaška zdravstvena komisija je imela 24. t. m. sejo, ter je sklenola, da se ima prirediti šola v via Kandler za kontumacno hišo, magistratu pa se je naročilo, naj pošlje pripravno poslopje, ki bi rabilo za bolnico, ako vstane kolera. Nazadnje jo komisija potrdila načrt kratkega poduka za ljudstvo, kako se je ravnati, ako bi kolera vstala.

Nesreče. Parnik s popotniki »Anuita« se je 24. t. m. vsled velicega viharja na Volgi blizu Barmena potopil ter je 20 ljudi utonilo. — Iz Carigrada se poroča, da je požar v Marašu vpepelil 1200 hiš in tri meseje.

Spomin. Profesor Delanals je nabral zanimivih podatkov o spominu. Narodi nižji vrst, kakor z mureci, Kitajci in drugi, imajo boljši spomin od bolj izobraženih narodov. Učitelji znajo iz skušnje, da imajo ženske boljši spomin, nego moški. V mladosti je spomin krepkejši nego v starosti, najkrepkejši je mej 14 in 15 letom. Ljudje, telesno slabi, boljši pomnijo, nego na životu krepkejši; kmetaki otroci imajo boljši spomin, nego gosposki. Nadarjenost in spomin nista vedno združena; kadar oboli leva polovica možganov, ne trpi spomin, nasproti pa spomin oslabi, ako oboli desna stran možganov. Spomin oslabljuje od nerednega življenja, od velicega fizičnega napora in od množega čitanja. Sploh je spomin krepkeje zjutraj, nego zvečer, opoldne, nego opolunoci, poleti, nego pozimi.

»Das Rothe Kreuz.« (»Rdeči križ«) je naslov glasilu avstrijskih patriotičnih pomočnih društev, koje bode z dnem 1. septembra t. l. začelo izhajati enkrat na mesec, zablazno na avstrijskem društvu »Rdeči križ« in nadzorovano po vodstvu društvenih zvez. Te novine bodo se razpošiljale 25.000 društvenikom; uredništvo bode oskrboval vladni svetnik vitez pl. Weilen. Ker bode ta časopis v

najboljših krojih razširjen, opozorujemo nanj domače obrtnike, posebno one zdravstvene robe, kajti bo posebno pristen za oznanila. Uvrščevanje oznanil prejema izključivo odprava za oznanila **Henrik Schalek-a** na **Dunaji, I., Wollzeile, 14.**

Tržno poročilo.

Kava, sladkor, olje, petrolje, vse to blago se prodaja po nespremenjenih cenah. Kupčija s prieliki pa je vsaki dan slabša. Cene žita se tudi pomikajo nazaj. Vobče je zdaj kupčija jako slaba, nekoliko zaradi kolere, nekoliko pa zaradi obnega neznepanja in pa zaradi negotovosti glede prihodnosti Trsta. Sicer pa je v tem času vsako leto prav malo prometa.

Borsno poročilo.

Malo prometa; ali kurzi državnih papirjev so pri vsem tem zdatno poskočili in se drže jako trdno. — To kaže, da ima zdaj spekulacije jako solidno podlago.

Dunajska Bors

dne 29. julija

Enotni drž. d. d. v bankovcih 80 gl. 95 kr.	
Enotni drž. d. d. v srebru 81 » 75 »	
Zlata renta	103 » 35 »
5% avst. renta	96 » 15 »
Delnice narodne banke	860 » — »
Kreditne delnice	311 » 70 »
London 10 lir sterlin	121 » 65 »
Napoleon	9 » 66 1/2 »
C. kr. cekini	5 » 74 »
100 državnih mark	59 » 55 »

30 svetilnic za vrte se more dobiti po ugodnej ceni pri upravništvu »Edinosti«.

Najbolje in najcenejše

POHIŠTVO

v bogatej zbirki pri

IGNACIJU KRON

TRST

Via al Teatro 1 (Tergesteo). 4-4

Ilustrirani ceniki se pošljejo kamor koli brezplačno in franko.

POPOLNO OZDRAVLJENJE
IN HITRO
vseh bolezni na živlih, epileptičnih
IN SKRIVNIH
po mojej edini metodi.
Pladati ni treba poprej dokler ni dotični
popolnoma ozdravil. 14-25

Dr. prof. A. MALASPINA
ud mnogih učenih društev
106, FAUBOURG S. ANTOINE 106,
PARIS.
Posvetuje in zdravi se pismenim potem.

Vabilo na uvršbo naznanil.

»Das Rothe Kreuz« (»Rdeči križ«), glasilo avstrijskih patriotičnih pomočnih društev, sme se po pravici ponasati kot prvo in najpristnejše glasilo za oznanila, kajti društveniki, bodo imeli vsako številko po oeli mesec v čitanji in list bode uže se začotkom v 25.000 odtisih društvnikom pošiljan, koje število se bode radi neznano nizke naročnine v kratkem bistveno pomnožilo. Časopis bode poleg tega razširjen v najvišjih družbinah krogi, kakor ne manje v naših meščanih, lahko tekmuje tedaj v tem oziru z najboljšimi časopisi domačimi in tujimi.

Oznanila sprejema za ta časnik izključivo odprava za oznanila tu podpisane, ki more po svojih zvezah s prvimi tukajšnjimi, kakor tudi z vsemi časopisi Avstro-Ogrske svojim uvrstiteljem še posebno koristiti s tem, da dosežejo po njegovem posredovanji boljše cene za uvrstjenje oznanil.

Gledé na to, da bo prva številka časnika »Das Rothe Kreuz« dne 1. septembra t. l. izšla, morejo se sprejemati oznanila za to številko le do 15. avgusta.

Odprava za oznanila Henrik-a
Dunaj, I. Wollzeile, 14.

VELIKA PARTIJA
ostankov sukna
(3-4 metre), v vseh barvah za cele
možke obleke, pošilja proti povzetju
po 5 gl. ostankov.

L. STORCH v Brnu
tvarina (sukno), koja se nebi dopa-
dala, more se zamenjati.

Št. 390 o. š. s.

Stavbena dražba

bode dne 7. avgusta t. l. od 10. do 11. ure dop. pri c. k. glavarstvu Sežanskem za oddajo stavbe novega šolskega poslopja v Štorjah.

Klicna cena je 2597 gl. 54 kr.; dražbeni vadium in stavbena varščina po 130 gl.

Pismene ponudbe se ne sprejmejo. Naris, preračun stroškov in stavbeni pogoji so pri podpisanemu, pa v županstvenem uradu v Štorjah v spre-gled razpoleženi.

C. k. skrajni šolski svet

v Sežani dne 28. julija 1884.

Glasoviti želodčni liker
MATCOVICH.

Eliksir nedosežen in od vseh enake vrste navspešnej v mnogovrstnih slučajih, napravljen je iz zelišč dinarskih Alp po gosp. **G. A. Matcovichu** v Koinu (Dalmacija). Zalozje v TRSTU v lekarnah Jeroniti in Serravallo, v ZADRU pri Antonu Zariču, u ŠIBENIKU pri Ivanu Mediću, u SPLITU pri Rafaelu Campos, v KNINU pri Simeonu Vojvodiču, kder se prodaja in odpošilja

po 70 kr. sklenica

Zavitek in porto na račun naročnika. 19-24

The
Singer Manufacturing & C.
New-York.

Ako se plati vsak teden samo
eden goldinar
dobi se
Originalni
Singer-jev šivalni stroj.
in to brez povišanja cene.

Poročivo se daje za pet let,
poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,
generalni agent 13-12
V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne
stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr.

VELIKA PARTIJA
ostankov preprog
(10-12 metrov) pošilja proti povzetju
komad po for. 380.

L. STORCH v Brnu
tvarina koja se ne bi dopadala, more
12-8 se zameniti.